

Tjänsteutlåtande

Handläggare: Tove Berg

Utfärdat 2025-04-01

Diarienummer: N608-2311/24

E-post: tove.berg@forskola.goteborg.se

Förändrad avgiftskonstruktion för förskola och pedagogisk omsorg

Förslag till beslut

1. Förskolenämnden hemställer till kommunfullmäktige om revidering av avgiftskonstruktion för förskola och pedagogisk omsorg enligt tjänsteutlåtande.

Sammanfattning

Förskoleverksamhet finansieras i huvudsak av kommunen och kommunalskatt som kommunens invånare betalar, och en mindre del faktureras vårdnadshavaren. Avgiften som vårdnadshavare betalar bestäms av deras inkomst, hur många barn som familjen har i barnomsorgen, åldern på barnet/barnen samt vilken typ av placering barnet har. Avgiften beräknas procentuellt på hushållets sammanlagda månadsinkomst före skatt upp till ett inkomsttak. Detta kallas maxtaxa. Kommunfullmäktige beslutade om att införa maxtaxa i Göteborgs kommun från augusti 2001. Kommuner har möjlighet att göra avsteg från maxtaxan genom att erbjuda förmåner eller olika rabatter beroende på specifika kommunala beslut. Göteborgs Stad har gjort flera undantag från maxtaxan inom barnomsorgen.

Barn 3–5 år som går 15 eller 25 timmar, på grund av vårdnadshavare är föräldraledig eller arbetssökande, betalar med nuvarande undantag varierande avgifter olika månader. Enligt förslaget i ärendet ska barn 3–5 år betala för platsen enligt nuvarande avgiftsnivå (ingen förändring i avgift) men debitering av avgiften sker på ett nytt sätt där kostnaden fördelas ut på 12 månader i stället för tre.

För att göra informationen tydligare för vårdnadshavare ändras kommunikationen och taxebilagan. I stället för hel- och halv avgift visas endast procent av hushållets månadsinkomst.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Förändringen som föreslås har ingen ekonomisk påverkan för förvaltningen eller vårdnadshavare. Intäkterna för förvaltningen baseras på samma principer som idag, men avgift inkommer till förvaltningen varje månad i stället för tre månader om året.

Förändringen innebär att de berörda hushållen, i stället för att betala en högre avgift tre månader om året, ska betala en lägre avgift varje månad. Det kan bidra till större förutsägbarhet och mindre ekonomisk variation över året för hushållens ekonomi.

Bedömning ur ekologisk dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Barnkonventionen

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension eftersom avgiftens storlek är densamma som tidigare.

Samverkan

Information har skett med de fackliga organisationerna vid förvaltningssamverkan den 16 april 2025.

Bilagor

1. Avgiftskonstruktion för förskola och pedagogisk omsorg
2. Bilaga med räkneexempel, 2025-04-02

Ärendet

Förskolenämnden har att ta ställning till föreliggande hemställan till kommunfullmäktige om revidering av avgiftskonstruktion för förskola och pedagogisk omsorg. Ärendet handlar om förändringar av den del av avgiftskonstruktionen som rör arbetssökande och föräldralediga vars barn är 3–5 år samt begreppsförändringar om hur förvaltningen kommunicerar externt om avgiftens storlek.

Beskrivning av ärendet

I Göteborgs Stad har man i sin avgiftskonstruktion för förskoleverksamhet gjort flera undantag från maxtaxan. Ärendet berör en revidering av avgiftskonstruktionen som kommunen tillämpar för föräldralediga och arbetssökande när barnet är 3–5 år. Göteborg fortsätter att ha nu gällande undantagstillämpningar för föräldralediga och arbetssökande, men säkerställer att hur avgiften tas ut blir mer logiskt för vårdnadshavare samt att kommunikationen om avgiften blir likvärdig med övriga avgifter. Det kan i sin tur minska antalet frågor på sikt.

Maxtaxa

Förskoleverksamhet finansieras i huvudsak av kommunen och kommunalskatt som kommunens invånare betalar, och en mindre del faktureras vårdnadshavaren. Avgiften som vårdnadshavare betalar bestäms av deras inkomst, hur många barn som familjen har i barnomsorgen, åldern på barnet/barnen samt vilken typ av placering barnet har. Avgiften beräknas procentuellt på hushållets sammanlagda månadsinkomst före skatt upp till ett inkomsttak. Detta kallas maxtaxa. Taket för maxtaxan indexeras årligen av Skolverket.

Maxtaxa infördes i Sverige för att sätta ett tak på avgifter för vissa offentliga tjänster. Ett av de främsta motiven bakom införandet av maxtaxa handlar om ekonomisk rättvisa, att säkerställa att alla hushåll, oavsett inkomst, har råd med viktiga tjänster som barnomsorg. Maxtaxan fungerar som ett skyddsnät för personer med låg inkomst, så att de inte riskerar att drabbas av för höga avgifter för grundläggande tjänster.

Kommuner är inte skyldiga att tillämpa maxtaxa, däremot kan de få statsbidrag som kompensation om de väljer att göra det. Statsbidraget är avsett att täcka de kostnader som uppstår för kommunerna när de tillämpar denna avgiftsbegränsning. Kommunfullmäktige beslutade den 19 juni 2001 att införa maxtaxa inom förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen i Göteborgs kommun från den 1 augusti 2001.

Kommuner har möjlighet att göra avsteg från maxtaxan genom att erbjuda förmåner eller olika rabatter beroende på specifika kommunala beslut. Undantag från maxtaxa kan innebära att vissa grupper får en lägre avgift än den fastställda maxnivån. De flesta undantag görs med tanke på sociala och ekonomiska behov, men det är upp till varje kommun att besluta om hur de tillämpar avgifter för förskoleverksamheten.

Beslutsprocess för taxor och avgifter

I Göteborgs Stads anvisning för hantering av taxor och avgifter framgår att taxor och avgifter ska beslutas av kommunfullmäktige om inte annat anges i lagstiftning, reglemente eller följer av enskild taxekonstruktion/taxebeslut. Ny eller förändring av taxe- och avgiftskonstruktion ska beslutas i ordinarie budget, vilket innebär beslut av ansvarig nämnd senast i april året innan taxan föreslås börja gälla.

Alla taxekonstruktioner ska finnas beskrivna i en separat taxe-handling för att öka tydligheten mot medborgarna, och den blir en del av kommunfullmäktiges taxebeslut (bilaga 1). Stadsledningskontoret bereder därefter ärendet vidare till kommunstyrelsen.

Lagrum som reglerar avgifter inom kommunal förskola

- **Förordning (2001:160) om statsbidrag till kommuner som tillämpar maxtaxa inom förskolan och fritidshemmet**

Avgiften fastställs utifrån en procentsats av den avgiftsgrundande inkomsten i det hushåll barnet eller barnen tillhör. Den finns dock ett ”max” för hur mycket av hushållets inkomst som kan räknas till detta avgiftsgrundande utrymme. Hushållets samlade inkomst påverkar vad barnomsorgsavgift blir.

- **Allmän förskola enligt 8 kap. 16 § Skollagen (2010:800)**

Allmän förskola innebär att barn har rätt till 525 timmars avgiftsfri förskola per år, från och med höstterminen det år de fyller tre. Dessa 525 timmar ska ge en avgiftsreduktion i procent som dras av från den ursprungliga barnomsorgsavgiften om barnet går mer än 15 timmar.

Gällande avgiftskonstruktion 2025

Vårdnadshavare debiteras enligt maxtaxa oavsett hur många timmar barnet går utifrån hushållets inkomst. En avgiftsreducering av ordinarie förskoleplats på 32 procent sker från augusti det år barnet fyller 3 år, då rätten till avgiftsfri allmän förskola 525 timmar per år infaller.

Undantag från maxtaxa

Försörjningsstöd

Hushåll som erhåller försörjningsstöd och inkommer med beslut som styrker detta från socialtjänsten betalar ingen avgift.

Barn i familjehem

För barn i familjehem betalas en procent av bruttoinkomsten, dock högst 217 kronor per månad (för år 2025). Barn i familjehem räknas inte som syskon i familjen. Avgift för egna barn betalas enligt ordinarie taxa. Familjehemsföräldrarna är platsinnehavare och därmed betalningsansvariga.

Barn som anvisats plats enligt 8 kap. 7 § skollagen (2010:800)

För förskolebarn som anvisas plats enligt 8 kap. 7 § skollagen betalas halv avgift. För placering 15 timmar per vecka eller mindre betalas ingen avgift.

När vårdnadshavare är föräldraledig eller arbetssökande

För barn i ålder 1–2 år som har plats 15 timmar per vecka på grund av att vårdnadshavare är föräldraledig eller arbetssökande betalas halv avgift.

För barn i ålder 3–5 år som har plats 15 timmar per vecka på grund av att vårdnadshavare är föräldraledig eller arbetssökande betalas ingen avgift under perioden 1 september - 31 maj. Under juni till augusti månad betalas halv avgift.

För barn i ålder 1–2 år som har plats 25 timmar per vecka på grund av att vårdnadshavare är arbetssökande betalas hel avgift.

För barn i ålder 3–5 år som har plats 25 timmar per vecka på grund av att vårdnadshavare är arbetssökande betalas ingen avgift under perioden 1 september - 31 maj. Under juni till augusti månad betalas hel avgift.

Vid längre tids sjukdom

Vid barns obrutna frånvaro på grund av sjukdom betalas ingen avgift från och med 22:a kalenderdagen till och med sjukperiodens slut. Läkarintyg ska uppvisas.

Förslaget: Nytt intervall för utskick av fakturor

Barn har från augusti det år barnet fyller tre år rätt till 525 timmar avgiftsfri förskola. I föreliggande förslag justeras det så att barnen fortsatt får avdrag för 525 timmar, men tiden utöver blir debiterad på ett nytt sätt. Debiteringen föreslås förändras från en högre summa tre gånger om året, till en lägre summa varje månad. Denna hantering finns redan inom andra kommuner.

Föräldralediga och arbetssökande vårdnadshavare till barn i ålder 3–5 år som har plats 15 timmar per vecka har rätt att lämna sina barn även på studiedagar och skollov. Det innebär att det finns en skillnad mellan avgiftsfri allmän förskola 15 timmar (525 timmar om året) och 15 timmar för föräldralediga och arbetssökande.

Barn 3–5 år betalar som föräldraledig eller arbetssökande 15 timmar halv avgift och som arbetssökande 25 timmar betalas hel avgift tre månader om året. Januari-maj är det idag avgiftsfritt, juni-augusti tas avgift ut och september-december är det avgiftsfritt igen. Enligt förslaget fördelas avgiften för dessa tre månader ut till en lägre månadsavgift, varje månad.

Summering

- **Barn 1–2 år: 15 timmar/vecka, föräldraledig eller arbetssökande**
Ingen förändring. Halv avgift varje månad kvarstår.
- **Barn 3–5 år: 15 timmar/vecka, föräldraledig eller arbetssökande**
Tidigare: Avgiftsfritt 1 sep–31 maj, halv avgift juni–augusti.
Nytt: Halv avgift baserat på tre månaders avgift. Kostnaden fördelas jämnt över året.
- **Barn 1–2 år: 25 timmar/vecka, arbetssökande**
Ingen förändring – hel avgift enligt maxtaxan kvarstår.
- **Barn 3–5 år: 25 timmar/vecka, arbetssökande**
Tidigare: Avgiftsfritt 1 sep–31 maj, hel avgift juni–augusti.
Nytt: Hel avgift baserat på tre månaders avgift. Kostnaden fördelas jämnt över året.

Syfte och styreffekter

Syfte med förändringen avseende politiska mål, strategier och inriktningar

Enligt förskolenämndens genomförandeplan bidrar nämnden till kommunfullmäktiges budgetmål att Göteborgs Stad ska ha en välfärd som möter göteborgarnas behov genom att nämnden ska kapa onödig byråkrati och administration.

Styreffekter med anledning av förändringen

Att förändra hur avgiften tas in kan på sikt minska administrationen.

Nuvarande avgiftskonstruktion upplevs ologisk av vårdnadshavare och väcker många frågor. Om avgiften fördelas ut per månad i stället för under tre månader per år, förväntas frågorna om fakturor minska.

Effekten av beslutet beror på hushållets totala bruttoinkomst. Hushåll med beräknad barnomsorgsavgift understigande 100 kronor per månad betalar avgift först när den ackumulerade avgiften överstiger 100 kronor. Det innebär att avgifter för flera månader slås ihop och debiteras först när det överstiger 100 kronor. I praktiken kan det innebära att hushåll med lägre inkomster inte får en faktura varje månad, utan att faktura först går ut de månader när avgiften totalt överstiger 100 kronor.

Hur debiteringen blir för hushållet påverkas också om 3–5 åringen är ”barn 1” eller inte. Om 3–5 åringen är ”barn 2–4” finns det även ett ”barn 1” i hushållet som påverkar fakturans totalsumma, vilket ökar sannolikheten för att faktura går ut mer regelbundet.

En annan del av förändringen för att förtydliga för vårdnadshavare är att ändra begrepp externt, från hel- och halv avgift till att i stället endast omfatta procent av hushållets bruttoinkomst per månad. Vid debitering enligt maxtaxan används redan idag procentsatser för att beskriva avgiftens summa. Förändringen skulle innebära att förvaltningen använder samma begrepp för att även beskriva avgiften för föräldralediga och arbetssökande. Det innebär att kommunikationen förändras externt enligt nedanstående punkter.

Barn 1–2 år: 15 timmar/vecka, föräldraledig eller arbetssökande

- Ny kommunikation: Barn i ålder 1–2 år som har plats 15 timmar per vecka på grund av att vårdnadshavare är föräldraledig eller arbetssökande betalas 1,5 procent av hushållets bruttoinkomst per månad, med maxbelopp på 892 kronor*.

Barn 3–5 år: 15 timmar/vecka, föräldraledig eller arbetssökande

- Ny kommunikation: För barn i ålder 3–5 år som har plats 15 timmar per vecka på grund av att vårdnadshavare är föräldraledig eller arbetssökande betalas 0,25 procent av hushållets bruttoinkomst per månad, med maxbelopp på 149 kronor*.

Barn 1–2 år: 25 timmar/vecka, arbetssökande

- Ny kommunikation: För barn i ålder 1–2 år som har plats 25 timmar per vecka på grund av att vårdnadshavare är arbetssökande betalas 3 procent av hushållets bruttoinkomst per månad, med maxbelopp på 1 783 kronor*.

Barn 3–5 år: 25 timmar/vecka, arbetssökande

- Ny kommunikation: För barn i ålder 3–5 år som har plats 25 timmar per vecka på grund av att vårdnadshavare är arbetssökande betalas 0,50 procent av hushållets bruttoinkomst per månad, med maxbelopp på 297 kronor*.

**Maxbeloppen som anges baseras på 2025 års avgifter.*

Enligt skollagen ska arbetssökande erbjudas 15 timmar i veckan, men Göteborgs stad har valt en generösare tillämpning, så arbetssökande kan välja 15 eller 25 timmar. Det är vårdnadshavaren som beslutar om barnet ska gå 15 eller 25 timmar som arbetssökande och ändringar kan göras av vårdnadshavare när som helst under året. Att fördela ut avgiften under året bidrar till en mer likvärdig hantering.

Ekonomiska konsekvenser för brukare

Förslaget innebär inga ekonomiska konsekvenser för brukare, eftersom nuvarande beslut om avgiftsnivåer kvarstår. Det är endast hur avgiften tas ut som förändras. Från att vårdnadshavarna får högre fakturor under sommarperioden (juni-augusti) till att avgiften i stället blir den samma, men med en lägre kostnad varje månad. Det kan bidra till större förutsägbarhet och mindre ekonomisk variation över året, vilket kan gynna hushållen.

Perioden en vårdnadshavare är arbetssökande varierar. När kostnaden fördelas ut per månad kan det vara så att vårdnadshavare som varit arbetssökande en kortare period som inte omfattat juni-augusti, går från att ha haft helt avgiftsfri placering till att nu få en lägre avgift varje månad.

Ekonomiska konsekvenser för den egna verksamheten

Intäkter

Det blir ingen förändring som bidrar till ökade intäkter. Intäkterna baseras på samma principer men avgift inkommer till förvaltningen varje månad i stället för tre månader om året.

Minskade utgifter

Under tre månader 2022 och 2023 mätte förvaltningen för Demokrati- och medborgarservice frågor om avgifter och fakturor för grundskolan och förskolan. 70 procent av frågorna rörde förskolan och 84 procent av dessa frågor handlade om förståelse gällande avgifter och fakturor. Nuvarande avgiftskonstruktion kan därmed antas som svår att förstå.

I slutet av 2024 övergick förvaltningen till ett ärendehanteringssystem för frågor om ansökan, placering, avgifter och regler. Om Demokrati- och medborgarservice inte kan svara på frågan från vårdnadshavaren, skapas ett ärende till placeringshandläggare. På tre månader har cirka 130 ärenden om fakturor och avgifter skickats vidare, utöver dessa har över 370 ärenden till hanterats gällande fakturor och avgifter. Många frågor rör avgiftslogiken, där vårdnadshavare exempelvis ifrågasätter nuvarande avgiftskonstruktion där hushållet har avgiftsfritt när barnet nyttjar platsen och betalar avgift när barnet är ledigt under sommarperioden.

Olika tillämpningar av avgifter bidrar till otydlighet för brukare och därmed onödiga administrativa kostnader. Förvaltningen bedömer att de administrativa kostnaderna skulle minska vid förändringar för föräldralediga och arbetssökande. Att fördela ut avgiften för tre månader, till en lägre avgift varje månad kan minska administrationen, eftersom frågor från vårdnadshavare därmed kan minska.

Effekten kan dock utebli för flera hushåll eftersom hushåll med beräknad barnomsorgsavgift understigande 100 kronor per månad betalar avgift först när den ackumulerade avgiften överstiger 100 kronor.

Förskolenämnden har beslutat att förskoleförvaltningen ska genomföra avgiftskontroller av förskoleavgiften. Det innebär att placeringsenheten kontrollerar deklarerad inkomst från Skatteverket med den inkomstuppgift som vårdnadshavare redovisat till förvaltningen. Detta är ett omfattande administrativt arbete för Göteborgs Stad i relation till andra kommuner, som försvåras på grund av flertalet undantag från maxtaxan. Det innebär att förslaget inte förenklar administrationen för arbetsmomentet med avgiftskontrollen.

Ekonomiska konsekvenser för andra kommunala verksamheter

Eftersom förslaget inte innebär några förändringar av avgiftens nivå bedöms det inte bli några ekonomiska konsekvenser för andra kommunala verksamheter.

Förvaltningens bedömning

Förvaltningen bedömer att förskolenämnden bör besluta om förändrad avgiftskonstruktion för föräldralediga och arbetssökande, för att minska administrationen samt öka tydligheten och logiken för vårdnadshavare.

Johan Olofson

Malin Welin

Förvaltningsdirektör

Avdelningschef Styrning och ledning

Expedieras till stadsledningskontoret@stadshuset.goteborg.se